

VIERING VAN DE ZONDAG IN DE MARANATHAKERK

12 februari 2017, zondag Septuagesima

UITLEG EN VERKONDIGING MATTHEUS 20: 1-16 Lieve mensen, gemeente van Jezus Christus

Jezus is inmiddels vanuit Galilea in Judea aangekomen en onderweg naar Jeruzalem om daar zijn leven te vervullen en zijn plaats als Messias in te nemen. Intussen zit Petrus met een vraag waar hij graag antwoord op wil hebben. 'Wij hebben alles prijs gegeven en zijn u gevolgd. We mogen daar toch wel loon voor ontvangen? Ja daar mogen de discipelen loon voor ontvangen. God dienen loont. God dienen in de wijngaard van de aarde scheidt ruimte voor vrede en vreugde onder mensen, scheidt ruimte voor het goede leven en het geeft het leven eeuwigheidswaarde, geeft kwaliteit aan het leven en samenleven.

God dienen loont. Maar pas op Petrus. Denk niet dat jij en je medediscipelen, werkers van het eerste uur meer zijn en meer krijgen, dan wie na jullie komen en Jezus volgen op zijn weg naar het Koninkrijk en de Gerechtigheid en met het oog daarop werken in de wijngaard van de wereld. Werken om de oogst van vrede en vreugde binnen te halen. En dat werken houdt dan in: Gods liefde praktiseren in aandacht en zorg voor mensen, opkomen voor wie zwak en kwetsbaar zijn, mensen tot hun recht laten komen als mens en terechtbrengen in een menswaardig bestaan, zoeken naar vrede en verzoening.

Het loon daarvoor is dat het het leven van mensen met elkaar eeuwigheidswaarde geeft, dat zij zich gedragen mogen weten door Gods liefde en geborgen in Gods trouw en dat zij zich als werkers in Gods wijngaard met elkaar verbonden weten als broeders en zusters, als medemensen. En dat scheidt vreugde en maakt het leven goed, want het doet er toe. Je deelt het leven met elkaar in vreugde en verdriet. En we weten allemaal gedeelde smart is halve smart en gedeelde vreugde is dubbele vreugde. En dat doet goed!

Dat is het loon, maar pas op Petrus, dat loon geldt niet enkel de werkers van het 1^e uur, ook wie na jullie komen zullen hun loon krijgen. En Mattheus denkt - hij schrijft zo rond het jaar 90 - dan aan de volgende generaties, die actief Jezus als Messias willen volgen in hun leven en daartoe actief zijn in de gemeentes, die overal zijn ontstaan in de loop van de eerste eeuw. Ook die generaties - en dat geldt ook na Mattheus tot op de dag van vandaag - mogen gelijkelijk delen in dat leven met eeuwigheidswaarde. God wil alle werkers door de tijden heen het volle pond geven in zijn ruimhartige genade en overvloedige goedheid. Want ieder mens telt voor hem, ja het leven van ieder mens telt voor hem. Iedereen is welkom, iedereen is genodigd.

Om dat aan de mensen duidelijk te maken vertelt Mattheus een gelijkenis, die Jezus aan zijn leerlingen heeft voorgehouden en waarin hij en passant ook het marktdenken kritiseert. De gelijkenis van de werkers in de wijngaard. Op de achtergrond van deze gelijkenis staat hoe het in de economie van die dagen toging. Een economie van met name dagloners voor het werken in de wijngaarden, olijfboomgaarden. De werkers gingen vroeg in de ochtend op de markt staan om te kijken of er die dag werk voor hen was. De werkgevers kwamen dan langs om werkers te huren. Zo ook de heer van een wijngaard. Hij komt naar de markt en zendt een aantal werkers uit naar zijn wijngaard. Zij komen een loon overeen van één denarie. Dat was in die dagen het gebruikelijke dagloon. Van dat loon kon je kopen wat je voor een dag nodig hebt om te leven en je gezin te onderhouden. Geen dagloon betekent honger en armoede en ellende.

Omdat de heer voor het binnenhalen van de oogst van druiven alle handen nodig heeft - omdat anders de oogst bederft in die hitte - gaat de heer nog een aantal maal naar de markt om werkers te halen. Om 8 uur, om 12 uur om 3 uur en om 5 uur 's middags. Alle handen zijn nodig. Hij belooft dat hun loon rechtvaardig zal zijn. Van deze werkers wordt gezegd, dat ze werkeloos zijn. En dat niet omdat ze niet willen werken en lui zijn. Nee ze zijn onvrijwillig werkeloos, want zeggen ze tegen de heer: niemand heeft ons gehoord. En dat is voor hen een ramp. Want dat betekent alweer een dag zonder loon. En zonder dat loon kunnen ze niet leven. Want een dagloon heb je beslist nog. Hun leven is zo geen leven, maar enkel overleven.

's Avonds wordt direct na het werken het loon uit betaald. Zo is dat geregeld in de Tora, in de wet. Daar staat in Deuteronomium: *Een dagloner, die het al moeilijk genoeg heeft, mag u niet uitbuiten, of het nu iemand van uw eigen volk betreft of een vreemdeling. U moet hem nog dezelfde dag vóór zonsondergang uitbetalen, want hij is*

arm en het gaat hem huist om loon, opdat hij kan leven.

De uitbetaling begin bij de laatsten. Bij de werkers van het 11^e uur. En tot verbijstering van met name de werkers van het 1^e uur krijgen de werkers van het 11^e uur, net als zij het volle pond, een volledig dagloon en ze doen hun beklag daarover bij de Heer, terwijl ze toch niets te klagen hebben? Zij krijgen gewoon het volle loon, een eerlijk dagloon, wat hen beloofd is en waar ze recht op hebben? Waarom misgunnen ze die anderen een goed loon? Waarom gunnen ze de ander niet dat ook deze voor zichzelf en de zijnen brood op de plank krijgt? Ook de werkers van het 11^e uur hebben toch recht op een menswaardig bestaan? Kunnen zij er wat aan doen dat ze werkeloos zijn. De Heer van de wijngaard geeft die ander niet zozeer loon naar werken, maar wat de ander nodig heeft om te leven.

De werker van het 1^e uur ziet kennelijk de anderen, met wie hij samen op de markt stond, niet als een collega, als een medemens, die toch ook recht heeft op werk en op een goed bestaan. Waarom is hij eigenlijk niet solidair met hem? Die kan er toch ook niets aan doen dat hij werkeloos is? Waarom misgunnen ze die ander een dagloon, dat voor hem leven betekent? Daar worden ze zelf toch niet minder van? Waarom toch die afgunst? Waarom toch die boosheid? Waarom delen zij niet in de vreugde van de ander, die deel van leven krijgt? Waarom delen zij niet in de vreugde, zoals ook de oudste broer uit de gelijkenis van de verloren zoon niet wil delen in de vreugde van de thuiskomst van zijn jongste broer.

Ja waarom die boosheid? Een boosheid, waarmee wij ook maar al te vaak behept zijn. Denk ook maar eens aan boosheid in de discussies rond de verhouding in de hoogte van uitkeringen en lonen. Maar al te vaak vindt men de uitkeringen te hoog, want ze werken er toch niet voor! Afgunst is het. Maar dat mag toch niet het uitgangspunt zijn? Het uitgangspunt bij uitkeringen dient toch te zijn, dat mensen krijgen wat ze nodig hebben. Is dat geen primair mensenrecht?

Want dat is wat de Heer van de wijngaard hier rechtvaardig noemt. Rechtvaardig is, dat ook de arme (dagloner in dit geval) recht heeft op een menswaardig bestaan. Zo staat het in de Wet, in de Tora. Dat is wat de Heer van de wijngaard wil voor de mensen. Wat hij wil is dan ook niet willekeurig, maar is gebaseerd op de Wet, op de Thora, op wat Gerechtigheid is.

Afgunst maakt mensen lelijk en boos. En dan bedoel ik niet de afgunst en de boosheid van de armen. Die zijn terecht boos, want hen wordt onthouden wat voor hen het leven menswaardig maakt. Dan bedoel ik ook niet de terechte boosheid om werkers, die vanwege arbeidsmigratie en goedkope loon landen tegen elkaar worden uitgespeeld. Nee dan bedoel ik de afgunst en boosheid van de rijken, die niet bereid zijn te delen, maar altijd meer willen, en nog eens meer, en nog eens meer. Nooit genoeg. Rupsje nooit genoeg. Dan bedoel ik de boosheid en afgunst van mensen die enkel aan zichzelf denken, enkel vanuit zichzelf kunnen denken en andere niet als medemensen kunnen zien en behandelen, maar als concurrenten, als vijanden op de arbeidsmarkt, maar ook op de markt van het leven, de samenleving.

God - de Heer van de wijngaard - leert ons anders naar elkaar te kijken. Hij leert ons naar elkaar te kijken als medemensen, als naasten, als broeders en zusters. En hij richt de ogen van de mensen, die het goed hebben op mensen die het minder goed of slecht hebben. Hij richt de ogen van de mensen, die altijd vooraan staan op mensen die altijd achteraan komen. Hij richt de ogen van mensen, die meetellen op mensen, die niet meetellen. Want dat is wat God doet in zijn goedheid. Voor hem tellen wij allemaal mee als zijn mensen, zijn kinderen.

En dat geldt ook in de tijd. God wil het oog van de oudgedienden richten op de nieuwkomers, want ook deze tellen mee en hebben ten volle inbreng in de voortgaande vormgeving van de samenleving. In het debat over de multiculturele samenleving wordt dat maar al te vaak vergeten en wordt van nieuwkomers enkel aanpassing gevraagd en geen inbreng. Maar dan vergeten we dat traditie alleen maar levend blijft als zij telkens nieuwe impulsen krijgt. En wat van de samenleving geldt, geldt ook de gemeente.

Moge Gods ruimhartige goedheid ons hart vervullen, onze enghartige bozigheid te niet doen en ons oog weldadig richten op de naaste. En dat alles met het oog op: vrede en vreugde onder mensen in Gods wijngaard, de aarde.
Amen.